

Emil Bock: A vízen járás

(részlet *Az Evangélium Elmékedések az Újszövetségről* című könyvből)

Az egyes evangéliumok „gyöngyszemei”-nek szokták nevezni azokat az eseményeket, amelyek csak abban az evangéliumban szerepelnek. Nem kevésbé jelentőségteljes az, amit egy-egy evangélium „negatív gyöngyszemének” nevezhetnénk. Ezek olyan részek, amelyek három evangéliumban megtalálhatóak, de a negyedikből hiányoznak. A Lukács evangélium legfontosabb „negatív gyöngyszeme” Krisztus vízen járása a tengeren.

Márk, Máté és János egyaránt a csodálatos kenyérszaporítás után meséli el ezt az éjszakai eseményt, amelyet a tanítványok átéltek. Ennek az elbeszélésnek a hiánya Lukács evangéliumában annál is feltűnőbb, mivel egy olyan szellemi eseményt ábrázol, amely különösen közel áll a Lukács evangélium szellemi természetéhez.

Az „Evangéliumban leírt csodákról” szóló értekezésben szó volt arról, hogy Krisztus vízen járása a tengeren egy érzékek feletti Krisztus-találkozás volt a tanítványok számára, amely földi képekben vésődött be az emlékezetükbe. Azt, amit a tanítványok átéltek, nevezhetjük az éteri Krisztus-lény közös érzékelésének. Miért hiányzik hát éppen Krisztus vízen járása a Lukács evangéliumból, abból, amelyet „az éteri Krisztus evangéliumának” is nevezhetnénk?

Az olyan érzékek feletti jeleneteket, mint ez, nem lehet egyetlen nézőpontból szemlélve igazán mélyen megérteni. Újabb és újabb nézőpontokból kell megközelítenünk, hogy lassan felfoghassuk igazi belső mélységeit. Ehelyütt engedjék meg nekünk, hogy a vízen járás ősjelenség-jellegére utaljunk. Itt az érzékek feletti tapasztalás, úgy a kereszténység előtti, mint a keresztény, ősjelensége mutatkozik meg előttünk.

Egy természetes víz felületén, legvilágosabban egy csendes tó tükrén, olyan folyamatok játszódnak le, amelyek közvetlen megfelelői a szellemi-érzékfelettinek. Itt találkozik – egy régebbi világnézet szerint – a két alsóbb elem, a víz és a föld, a két felső elemmel, a levegővel és a hővel. A levegő és a víz között rengeteg kölcsönhatás jön létre. A szél működése a levegő elemében különböző alakokat rajzol a víztükörre, nyugodt karikákat, vagy tomboló hullámokat. A levegő felett található hő-elem a víz-elemet felfelé húzza a felhőképződés minden alakjában. A levegő lefelé hat a vízre, a víz pedig felfelé hat a levegőre. A természeti képződmények csodálatos gazdagságának egy jó része „a vizek felett” játszódik le, ott, ahol „a tenger és a menny egymásba érnek”.

Az antropozófiai megismerés örömteli útja felnyitja a szemünket arra, hogy az emberi lényben megtalálható a négy makrokozmosz elem mikrokozmosz megfelelője. A föld elemnek az emberben a fizikai test felel meg, a víz elemnek az éteri képzőerők szövődése és hullámozása (éter- vagy élettest), a levegő elemnek a lelki (asztrálest), és a hő-elemnek a szellemi lényanyag, az Én. A természetben a víz felett lejátszódó folyamatoknak, a víz és az atmoszféra közötti határterület kölcsönhatásainak az emberben ott vannak a megfelelői, ahol a testi és a lelki kölcsönhatásba lépnek. A lelki nem hat közvetlenül a fizikai-testre, hanem az éteri-testre, és ezen keresztül a fizikaira. Ahogyan a tengeren vihar keletkezik a levegő elem megbolydulása miatt, úgy keletkezik vihar és nyugtalanság az emberi életerőkben a lélek zaklatottságának következtében. Ha a lélek nem tiszta, hanem tele van nyugtalansággal és ösztönből eredő késztetésekkel, szenvedélyességgel, akkor ez

felemészti, zavarja, rombolja az éteri képzőerőket, amelyeknek a feladata az emberi testet felépíteni, alakítani és egészségben megőrizni.

Hogyan hat tehát egy megtisztult léleklény az ember éteri és fizikai testiségére? A természet hasonlatával – úgy gondolhatjuk – egy tisztán a világosságban nyugvó, vagy harmonikusan mozgó levegő elem a megtisztult léleklény „szimbóluma”. A csendes, fénnel teli levegő teszi simává, tisztává odalent a víztükroket, amelyben tükröződhet az ég kékje és a fejedelmien, fehérén csillogó felhők.

Természetesen az is igaz, hogy ha a lélek megtisztult, akkor az ember képzőerő-lénye egy tiszta tükörhöz hasonlít, amelyben az egész teremtés nagysága és magasztossága látható. De ezzel még nem teljes a kép. Az emberiség nem a kereszténységben találkozott először a „lélektisztulással”. Ázsiából, elsősorban Indiából, hatalmas és nemes kereszténység előtti áramlatok érkeztek, amelyek a lélektisztulás alaphangulatán keresztül mély bölcsességet hordoztak magukban. A régi Görögországban, a misztériumhelyeken és a misztériumokból keletkezett művészetben ismerték, mi a „katarzis”, a lélek megtisztulása. Amikor a kereszténység előtti világ leírja a megtisztult lélek hatását az éteri testiségre, akkor mindig a *lótuszvirág* ősi szimbólumához nyúlik vissza. A természeti hasonlatok világában a fénnel teli, nyugodt levegőhöz, amely a tó sima tükre felett lebeg, az is hozzátartozik, hogy a fehér virágok, amelyek a víz színén úsznak, a fény-levegő szféra irányába nyílnak ki.

A régi, elsősorban indiai bölcsességáramlatok tudták: kétféle lótuszvirág létezik. Kint a természetben ők az isteni szépség jelei, amelyek a levegő és a víz közötti szent teret jelölik. Bent az emberi lényben pedig isteni szellemi szervek, amelyek akkor jönnek létre, amikor a megtisztult lélek hatást fejt ki a képző- és életerőkre.

A makrokozmosz lótuszvirágok kint a természetben olyanok, mint az éteri szemek, amelyekkel a Föld kitekint a kozmoszba. A tó tükre felveszi magába a kozmosz hatalmas képét; a lótusz szemei, amelyek erről a felületről felfelé irányulnak, a levegő és a fény lelki misztériumaiba pillantanak fel. A mikrokozmosz lótuszvirágok belül, az ember érzékfeletti, éteri-asztrális szervezetében akkor ébrednek fel, amikor a lelki-asztrális megtisztulása által az étertest isteni alakba rendeződhet, és kifejlesztheti érzékszerveit a legfontosabb erőközpontokban, ugyanúgy, ahogyan a fizikai test is rendelkezik érzékszervekkel. A hatalmas életérzéssé szerveződő étertest a csendes tó víztükréhez hasonló. A szellemi életét kifejlesztő étertest érzékek feletti érzékszervek, a „szellemi szemek”, hordozójává válik. Az étertest és az asztrálest határán virágoznak az elevenen hullámzó „lótuszvirágok”, amelyekkel az ember megtanul bepillantani az őt messze túlnövő lelki és szellemi világba, és fokozatosan egyre világosabban ki tudja venni azokat a lényeket, akik egyébként is ott vannak, azonban ő nem érzékeli őket. (A „lótuszvirágról” – a nevet az ősi tradícióknak megfelelően megtartották – behatóbb tanulmányokat találunk Rudolf Steiner *A magasabb világok megismerése* c. könyvében.)

A legfontosabb „lótuszvirág” az, amely az emberi szív környékén fejlődik ki. Az embernek nemcsak fizikai, hanem éteri szíve is van. Azonban az ember földi fejlődésének eredményeként – miután az ősi időkben az éteri sokkal erőteljesebb volt a fizikainál – a fizikai szív az éterit kénytelen volt nemcsak elnyomni, hanem majdhogynem meg is fojtotta. Az ember „keményszívű”, „szívtelen” lett. A Biblia azt mondja, hogy az emberi szív többé már nem „húsból”, hanem „kőből” van, ám a szívnek majd ismét húsból valóvá kell válnia. Ahogyan azután a kereszténység új impulzusként beköltözött az

emberek lelkébe, elkezdődött, tudatosan vagy tudattalanul, egy lélektisztulási folyamat, amelynek az lesz a következménye, hogy az éteri szív lassan felszabadul majd megkövesült bilincseiből. Itt alakul ki a voltaképpen Krisztus-szerv. A szív Krisztusra nyíló szemmé válik. Az ember, amikor igazából kereszténnyé válik, Krisztust a szívébe fogadja. A szívrózsa felébredése, a szív lótuszvirága, eleinte a lelken keresztül válik tudatossá. A fény megérinti a nyiladozó szív-szemet, s a Krisztus-Nap melengető sugaraival megérinti a fokozatosan kinyíló lótuszvirág-bimbót. A szív-szerv megelevenedése az, amit az Új Testamentum „*hitnek*” nevez. A hit nem fej-, hanem szívügy. Azonban nem pusztán érzéseket jelent. Egy olyan virág bimbója, amely egyre teljesebben meg akar nyílni a szellem fénye felé. Justinus Kerner sváb költő „A prevost-i látó asszony” című könyvében ennek az asszonynak az érzékek feletti élményeit írja le, és amikor annak a szív-szervnek a Napkörét és életkörét ábrázolja, amelyet a látó asszony transz állapotában átélt, a következőképpen foglalja össze vallásos felismeréseit. „Az a fénysugár, amelyet a lélek az életkör központjába küld, megfelel annak a magasabb szférából származó vallásos fénysugárnak, amely megtölti a lelkünket. Mi ezt a fényt továbbárasztjuk mindenre, így az egész világot teljesen más megvilágításban látjuk, mint amire az érzékelő és bűnökkel terhelt ködbarlangunkból képesek vagyunk. A szentben azonban, ahová ez a fénysugár irányul, csak egy burkolt (misztikus) látás van, és ez a burkolt látás a *hit*, amely ugyan már magában hordoz minden erőt és igazságot, azonban csak burkoltan, akár egy bimbó. Ez a burkolt látás annak számára, aki ezzel bír, odaát majd nyílt látássá válik. És akkor a hit, ahogy Pál mondja, látássá válik, a bimbóból pedig kinyílik a fényvirág, amely nem más, mint *Krisztus*.”

Attól eltekintve, hogy Kerner a túlvilágot túlságosan a halál utáni időre helyezi, saját személyes halálmisztikájának következtében, nagyon pontos képekben beszél. A boldogság-beszédek nem pusztán szentimentálisan értendők, mint ami épületes, hanem úgy, mint ami szellemileg egészen pontos: „Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják majd Istent.” A valóságban ez azt jelenti: „Meglátják majd Krisztust.” De hol látják majd Krisztust? Tudatára ébrednek, hogy a szívükben nyíló fényvirág nem más, mint a hitük szeme, és amikor megtalálják a szemet, meglátják a Napot is, amelynek ez a szem szánva van. Itt a szem és a Nap ugyanaz. Látják a „bennünk élő Krisztust”, mint a szív nagy, ragyogó lótuszvirágát, ahogyan ezt Kerner helyesen ábrázolja. (Az itt említett lótuszvirágot „tizenkét szirmúnak” nevezik. Ahogyan a szív a mikrokozmosz, az ember központja, úgy a Nap a tizenkét állatvi jegy körében a makrokozmosz, a világmindenség középpontja. Az éteri szív „szívvel látó képességével” érzékeli a Nap szellemét, az éteri Krisztus-lényt, amely földi megtestesülésében a tizenkét apostollal vette körül magát.)

Amikor a tanítványok látták a vízen járó Krisztust, felébredt bennük a szív-szerv a szent tápláló erő, a csodálatos kenyérszaporítás visszhangzásaként. Egyfelől jogos a vízen járó Krisztust nagy lótuszvirágként aposztrofálni. A természetben a lótuszvirág a nyugodt víztükrön virágzik. Az emberben belül a lótuszvirág az étertest nyugodtan áramló erőfolyamain nyílik, amikor a megtisztult lélekből nem zavarják és rázkódtatják meg ezt a folyamat szelek és viharok. A tanítványok élményének belső oldala – a külső oldalt most nem érintjük, amivel nem azt mondjuk, hogy az hiányzik – a következő. Először még izgatott a lelki lényük, így hánykolódik és háborog: „A hajó pedig már messze eltávolodott a parttól, és a hullámok között hanyódott, mert ellenszél volt.” (Máté 14, 24) Még vihar van. Azután azonban érvényre jut a Krisztus-élmény lélektisztító utóöngéje: a szél elül, a tenger színe nyugodt és tiszta lesz. Ekkor már képes felébredni és önmaga tudatára ébredni a szív lótuszvirága: a tenger színén járva megjelenik egy fényt sugárzó lény. Az ő mozgására a tanítványok felfedezik annak a lótuszvirágnak mozgását, amely bennük ébredszik. Látják a hitük fényét, majd a szívük annyira tiszta és éber lesz, hogy képesek látni vele. Korábban átélték a szemet, most pedig

átélik a Napot, úgy látnak, mint egykor a pásztorok „az éjféλι Napot”: felismerik, hogy Krisztus az, és egyesülhetnek vele, teljesen befogadhatják megnyílt szívükbe. „A tiszta szív” látása, a *hit* látása az, amire most megérett a tanítványok lelke. Ezért is mondja Krisztus Péternek: „Te kishitű!” (Máté, 14, 31).

Fordította: Barna Györgyi